

եկեղեցականն ու գիտնականը, ժողովրդականն ու իշխանաւորը, տէրն ու ծառան, ծերն ու երիտասարդը, դեղացին ու քաղաքացին, դրացին ու մերձաւորը մէկմէկու միս կ'ուտեն, մէկզմէկ կը նախատեն, մէկմէկու որոգայթ կը լարեն, մէկզմէկ սուտ սիրով կը խաբէրեն, որ ուրիշ ամէն որոգայթներէն ալ աւելի անողորմ է. և թէ որ այնպիսի ժողովրդեան մէջ աս բաներս չըլլան նէ՝ հրաշք է: Բարեսրտութիւնը թմրած կը քնանայ, կամ չորս պատի մէջ փակուած կուլայ կամ աղօթքի հետ կ'ըլլայ. բայց այնպիսի ժողովրդեան մէջ բարեսրտութիւն, սէր, կարողութիւն ըսածներդ մասնաւոր մարդու կամ տան յատկութիւններ են. զուարթութիւնն ու համարձակութիւնը կը կորսուին. զգայուն սիրտ ունեցողները ամենէն առաջ կը զզուին այնպիսի ընկերութենէ, և խղճմտանքով գիտնալով թէ ուրիշներն ալ իրենց միտքը կը հասկընան՝ ուրիշի վրայ վստահութիւննին կը կորսնցընեն: Երանելով մարդ մարդէ բաժնուած, ու ինքիրեն մնացած, կը տեսնէ իր անկարողութիւնը, կը լքանի ու կը յուսահատի:

Երայիսի խեղճ վիճակին ինչ դեղ կրնայ ըլլալ: Ինչ դեղ ալ ըսես՝ դժուար է. — Դէկ հատիկ դեղը աս է. լաւ դաստիարակութեամբ ժողովրդեան տղաքը կը թել, և առաքինութիւնն ու սէրը մէկտեղ հիւսելով կապ մը շինել ու անով կապել ընտանիքը, հայրենիքը և բոլոր մարդիկը:

Ժողովրդեան բարքն ու կարծիքները մեծ գետի մը կը նմանին. կրնաս անոր արագութիւնը փոխել կամ մէկդի դարձնել, բայց ընթացքը ոչ երբէք կրնաս արգիլել:

ՊՈՒԱՍԹ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳ

Արդ և յիսուի:

ԱՐԴԸ և սոխակը արեւելեան երգոց մէջ ինչ տեղոր ունին՝ ոչ ծանուցանելու և ոչ ծանօթ ըլլալը իմացընելու կարօտ է. միայն հոս դրուած երգը այն սովորական երգերուն ոճէն շատ տարբեր ըլլալով՝ արժանի և շատ ալ արժանի կը սեպենք հրատարակելու. վասն զի ասիկայ մէկ բնական՝ հայկական ու նարեկեան վարպետ զուրցուածք մը ունի՝ խաղուն ու վառվռուն, զուարթ ու զգայուն բանաստեղծութիւն մը. միով բանիւ, մեզի նշանաւոր գրուածք մը կ'երևնայ, ճարտար գրչէ և սրտէ ելած. կարգա ու դատէ:

ԾԱԼ ԾԻԼ ՈՍԻԿԷ ՎԱՐԳԻ ԹԵՐԹԵՐՆ,
ՈՐԱԿԱ և ասեն նախնի ծերերն
Ահա մերձեցաւ գարնան ջերերն
Անուշ օրերն.
Գեղգեղեալ գոչէ կանչէ հառաչէ
Պիւլլիւն երամով երամով լիւրով:
Չալ չալ թեւերն սգով՝ ի սէր տարածեալ
Ողբով և կոծով չեղն շատացեալ,
Ի վերայ վարդին կարօտահարեալ
Եւ սիրով վառեալ: Գեղգեղեալ և այլն
Ծալ ծալ թերթերուն վարդին թերաբաց
Հեղու զարտասուս նման աղբերաց,
Ջնջել և հանգչել նա ըստ օրինաց
Երբէք ոչ գիտաց: Գեղգեղեալ և այլն
Գիւլ քիւլ քայլելով և ոստոստելով
Շուրջ ըզվարդենեք չըջի ողբալով,
Ի ծագել լուսնոյն երգս յօրինելով
Քաջ յարմարելով: Գեղգեղեալ և այլն:
Չիլ չիլ երամոց սոխակաց հաւուց
Եհաս հովանի ի յոստոց թաւուց.
Դաշտք նմանեցան բարեբեր նաւուց
Ի թռման հաւուց: Գեղգեղեալ և այլն
Չիլ չիլ ձայներով համեղ տաղերով
Գինին սառուցէք փայլուն պաղերով,
Վարդըն գնչեցէք թօփ թօփ շողերով
Պուտ պուտ ցօղերով: Գեղգեղեալ և այլն
Գիւլ քիւլ վայրերն և լիլ լիլ տեղիք,
Դաշտք և առապարք բլուրք և հովիտք,
Չարդարեալ ցնծան և համայն լերինք
Ներքինք և վերինք: Գեղգեղեալ և այլն
Քոլ քոլ վարդենեաց ի յոստոց ծայրէ
Ծուլ ծուլ թռչոտի ի վայր ի վայրէ.
Քոլ քոլ արտասուց ըզսիրտն իւր այրէ,
Ի փշուտ վայրէ: Գեղգեղեալ և այլն: